

Ivo van Hove trekt Wagner de Tarnhelm over het hoofd

Opera

De Vlaamse Opera olv van Ivan Törzs met 'Das Rheingold' van Richard Wagner in een regie van Ivo van Hove op 13/6 in de Vlaamse Opera Gent. Herhalingen daar op 16, 18, 21, 24, 27 en 30 juni en op 4, 7 en 9 juli. Info: www.vlaamseopera.be of 0032 70 220202. De aparte website over het 'Ring'-project van de Vlaamse Opera met veel uitleg: www.ringvlaamseopera.be

De appeltjes van Freia, waarmee de goden hun jeugdigheid op peil houden, figuren bij de Vlaamse Opera slechts als logo op de laptops. Laptops in 'Das Rheingold' van Richard Wagner? Jazeker! En heel véél laptops! Ivo van Hove begon dinsdagavond in Gent aan Wagners 'Der Ring des Nibelungen' – een project over vier seizoenen verspreid – en te verwachten viel dat hij een en ander op zijn kop zou zetten. 'Elke versie van de Ring smeedt een nieuwe Ring' is immers het motto van dit project, althans zo wordt het verwoord in de 'verklarende' toelichting van zijn dramaturge Janine Brogt.

En dus is de Rijn hier een rivierbedding voor informatiestromen, de *digital highway*. Het Rijngoud is een superchip en het Walhalla van Wotan – een kruising tussen Bill Clinton en Bill Gates – is hier de *global village*. Uit de 'gouden' superchip wordt de ring gesmeed en ook de Tarnhelm wordt ervan gemaakt, het wonderhoofddekseel waarmee je je onzichtbaar kunt maken. Die Tarnhelm is hier 'uiteraard' een usb-stick met waardevolle digitale informatie. Inventief, doordacht en 'modern' logisch als je het zo leest, maar het is *humbug* waarbij vergeleken Wagners eigen vreselijke schrijfsels heldere essays lijken.

Wagner zelf krijgt hier de Tarnhelm opgezet. De componist verdwijnt bij Van Hove volledig uit beeld. Gelukkig zijn er de veertien zangers en gelukkig is er het orkest onder leiding van Ivan Törzs, die Wagner muzikaal volledig vertrouwen en hem met bijzonder spel en machtige zang alle recht doen.

Magie is begin en einde van Richard Wagners 'Der Ring des Nibelungen'. Natuur en bovennatuur, mensen en goden op zoek naar onmogelijke liefde en nog onmogelijker: liefde gecombineerd met macht. Wagner brak zich het hoofd over hoe hij die magie geloofwaardig op het toneel kon brengen:

zweemmende Rijndochters, dreigende draken, rondhupsende padden, een regenboogbrug, plots verdwijnende en verschijnende personages.

Van Hove en zijn team zijn niet eens begonnen met nadenken over hoe ze die magie op het toneel zouden kunnen vertalen. Men verschuilt zich met een soort hautaine gemakzucht achter het concept, zodat er niet naar praktische oplossingen gezocht hoeft te worden voor de vele theatrale valkuilen die als mijnen in de opera verstoppt liggen.

Alberich die zich onzichtbaar maakt? Je steekt gewoon je usb-stick in de laptop en er worden wat lampen rood. Erda, de oergodin die uit de aarde oprijst om Wotan te waarschuwen? Een mevrouw in een twinsetje met een kopje thee in de hand. Donner, die met zijn hamer de lucht moet klaren? Een saaie kantoorkip die met een lepelkje een kolkje in een glaasje water roert waarna op een beeldscherm een tornadoslurf te zien is. Ge-mak-ke-lijk! Veel videobeelden op veel beeldschermen. Hoe meer beelden, hoe lozer het allemaal wordt. Vergelijk dat eens met de video-magie die Michel van der Aa onlangs op het toneel toverde in zijn opera 'After Life'. Verbluffend technische wonderdertes waarmee Van der Aa 'echt' modern muziektheater maakt.

Voor Van Hove en zijn vaste ontwerper Jan Versweyvel zijn de verschillende werelden in 'Das Rheingold' identiek. De drie Rijndochters – mallewippen noemde Couperus hen ooit – werken in een control-room. Er werken daar overigens veel meer mallewippen, maar slechts drie zingen er. Ook Wotan en zijn compagnon/echtgenote Fricka zitten in een control-room en ja, zelfs de Nibelung Alberich heeft zijn eigen control-room. Dat belooft wat voor het vervolg waarin we waarschijnlijk ook de control-rooms van Hunding, Brünnhilde, Mime, Siegfried, Fafner en Hagen tegemoet kunnen zien.

Het is allemaal zo jammer en jammerlijk, omdat Van Hove wel heel goed weet hoe je personen moet regisseren. Als je de omgeving wegdacht, waren er een paar uitermate spannende scènes te bewonderen. Die tussen de grote tegenstanders Wotan en Alberich bijvoorbeeld: toptheater! Of hoe de reuzen met hun advocaten de bouwfraude van Wotan aan de kaak komen stellen.

Of hoe de halfgod Loge met zijn kofertje-op-wieltjes het toneel opkomt en vanaf dat moment de aandacht op zich gevestigd weet.

Loge is een schitterende rol van Peter Bronder, Werner van Mechelen excelleert als Alberich en Egils Silins zingt een fantastische Wotan. Wat een geweldig vocaal materiaal staat er bij elkaar op de bühne in Gent. In de bak zorgen Törzs en het Symfonisch Orkest van de Vlaamse Opera voor een optimale ondersteuning. De chef-dirigent revancheert zich volledig voor zijn eerdere tegenvallende dirigeer-beurten. Op de dreunende climaxen na is alle bombast verdwenen. Machtig mooi hoe Törzs de slot-ontboezeming van Wotan zinderend geeft. Dan is het feest in de *global village* van Wotan in volle gang. Zelfs de mallewippen schuiven aan de feestelijke dis aan. Heel goede mallewippen zijn het! Maar de beste mallewip van het stel is Ivo van Hove zelf.

Peter van der Lint

Data Kabuki-theater

In de krant van gisteren stonden niet alle juiste data genoemd van de Kabuki-voorstellingen in het Holland Festival. 'Fuji Musume' en 'Kasane' met Ebizo XI Ichikawa zijn in de Stadsschouwburg te Amsterdam te zien op 15, 16 en 17 juni, aanvang 20.15 uur en op 18 juni, aanvang 15.00 uur.

